

nientes trinitatē intelligamus. cui⁹ in creaturā quomō dignū ē apparet vestigiū.

In illa enī trinitate summa origo ē rex om̄ et p̄fectissima pulchritudo et beatissima delectatio. Itaqz illa tria et a se iuicem determinari vidēt et in se iſimta sūt et ita et singula sūt in singulis et oīa in singulis et singula in om̄ibus et oīa in om̄ibz et unū oīa. Et videt hoc uel ex parte uel per speculū et in enigmate gaudeat cognoscēs deū et sicut deū honoret et gratias agat. Cui aut nō uidet tendat p̄ pietatē ad uidendū nō p̄ recitatē ad calūpnīādū. qm̄ unus est deus sed tamē trinitas. Nec confuse accipiendū ē. ex quo oīa per quē oīa. in quo oīa. nec dñs multis sed xp̄i glōia in secula seculorū amen.

Explicit liber sextus. Incipit capitula libri septimi. ca. i.

Utrū quicquid de deo nō re latue sed ad seipm̄ rē dicitur aulibet p̄sone in trinitate cōueniat. **cap. scdm**

Qua que patris et filij essentiam significant nō eē relatiua. quia quicquid ad se nō ad aliquid dicitur simul a bo sunt. **Capitulu tertiu**

De sapiētia a deo genita uel creata. Caplm quartū.

Quid ul' a grecis uel a latinis nō fuit dicit de ineffabili trinitate. **Caplm quītu.**

De substantia et essentia cap. vi.

De tribus p̄sonis unius essentiae. Explicit capitula Incipit liber septim⁹. Cap. p̄.

Am nūc queram⁹ diligenti⁹ cui⁹ dat deus qd' paulo ante distulim⁹ utrū et singula queqz in trinitate p̄sona possit et p̄ seipm̄ nō cū cetis duabz dicit deus aut magnus aut sapiēs. a' uer⁹ aut om̄is aut iustus et si qd' aliud de deo dici p̄t nō relatiue sed ad seipm̄. An uero nō dicatur ista nisi cū trinitas intelligit⁹. Hoc enī quēstionē facit. quia sc̄ptū ē xp̄m dei uirtutē et dei sapiētiā. utrū ita sit pater sapiētiē atqz uirtutis sue ut hac sapiētiā sapiēs sit quā genuit. et hac uirtute potēs quā genuit. et quia semp̄ potēs et sapiēs semp̄ genuit uirtutē et sapiētiā. Dixeram⁹ enī si ita ē cur nō et magnitudis sue p̄ sit. quia magnus est. et bonitatis quia bon⁹ ē. et iusticie quia iustus et alia si qua sunt. Aut si hec om̄ia

pluribus vocabulis in eadem sapientia et virtute intelligitur ut ea sit magnitudo quam virtus ea bonitas que sapientia. et ea rursus sapientia que virtus sicut iam tractauimus. **mei** mus cum aliquid horum nomine sic accipiendum esse ac si omnia commemorare. **Queritur** ergo an praeterquam singularis sit sapiens atque ipsa sibi ipse sapientia. an ita sit sapiens quomodo dicitur. **verbo** enim quod genuit dicitur est. non verbo quod profertur et sonat et transiit. sed verbo quod erat apud deum et deus erat verbum. et omnia per ipsum facta sunt verbo equali sibi quo semper atque incommutabiliter dicit seipsum. Non est enim ipse verbum sicut nec filius nec ymago. **Dicens** autem exceptis illis typalibus vocibus dei que in creatura fuerunt non sonant et transeunt. **Dicitur** ergo illo coeterno verbo non singularis intelligitur sed cum ipso verbo sine quo non est utique dicitur. **Itaque** et sapiens sicut dicitur ut ita sit sapientia sicut verbum et hoc sit verbum esse quod est esse sapientiam hoc etiam esse virtutem ut virtus et sapientia et verbum idem sit et relative dicatur sicut filius et ymago atque ille non

singularis potest vel sapiens sed cum ipsa virtute atque sapientia quia genuit sicut non singularis dicitur. sed eo verbo et cum eo verbo quod genuit atque ^{ita magnitudinem} cum ea magnitudine quam genuit. **Et** si non alio magnitudine. alio deus. sed eo magnitudine quod deus. quia non aliud illi est magnitudinem esse. aliud deum esse. consequens est ut nec deus singularis. sed ea et cum ea deitate quam genuit ut sic sit filius deitas patris. sicut sapientia et virtus patris sicut est verbum et ymago patris. **Et** quia non aliud illi est esse. aliud deum esse ita sit etiam essentia patris filius sicut est verbum et ymago eius. ^{et per} **h** excepto eo quod pater est non sit aliquid pater nisi quod est eius filius ut non tamen id quod dicitur pater manifestum est eum non ad seipsum sed ad filium relative sed omnino ut sit quod ad seipsum est ideo fit quia genuit essentiam suam. **Sicut** enim magnus est non nisi ea quam genuit magnitudine. ita et est non nisi ea quam genuit essentia quia non aliud illi est esse aliud magnitudinem esse. **Itaque** igitur pater est essentiae suae sicut pater est magnitudinis suae sicut pater est virtutis suae et sapientiae suae. **Eadem** appropinquatio eius magnitudo que vir-

dicitur et ideo pater quia est eius filius

.vii.

tus et eadē essentia q̄ mag-
nitude. **H**ec disputatio na-
ta ē ex eo qd' scriptū ē xpm̄
ēē dei virtutē et dei sapiē-
tiā. **Q**uia pp̄t̄ in eas āgusti-
as sermo coartat̄ cū ineffabi-
lia fari cupim⁹ ut aut dica-
mus xpm̄ nō ēē dei virtu-
tē et dei sapiētiā atq; ita ī-
pudent̄ et īpie resistamus
aplo. aut xpm̄ quidē dei
virtutē et dei sapiētiā ēē
fateamī. sed eius prēm non
ēē patrē virtutis et sapiē-
tie sue qd' nō minus īpiū
ē. sic enī nec xp̄i erit p̄r q̄
xp̄i dei virtus et dei sapi-
entia est. aut nō ēē patrē
virtute sua potētē neq; sa-
piētia sua sapiētē qd' quis
audeat dicere. aut aliud
in patre intelligi ēē. aliud
sapiētē ēē ut non hoc nō
sit quo sapiens est quod de
aiā intelligi solet que alias
inspiēs alias sapiēs est ve-
lut natura mutabilis et nō
sūme p̄rēq; simplex. a' pa-
trē nō esse aliquid ad sep-
sum et non solū qd' p̄r ē s̄
oīno qd' est ad filiū relati-
ue dicit̄. **Q**uomō ergo e-
iusdē essētie filius tu⁹ p̄r
quāquidē ad sep̄m̄ nō esse

ria est nec oīno est ad sep̄m̄
sed etiā ēē ad filiū illi ē. **A**t
enī multo magis unus eius-
demq; essentia. quia una ea-
demq; essentia p̄r et filius
quāquidē p̄r nō ad sep̄m̄ est
ipm̄ ēē sed ad filiū quā esse-
tiam genuit et quā essentia
ē quicquid ē. **S**icut ergo ad
se ē et vsq; adiūtē relati-
ue dicit̄. **A**n p̄r solus nō solum
qd' p̄r dicit̄ sed oīno quicquid
dicit̄ relative ad filiū dicit̄
ille at̄ d̄r et ad se. **E**t si ita
ē qd' d̄r ad se. **A**n ip̄a essētia.
Sed p̄r essentia ē fili⁹. sicut
patris virtus et sapiētia
sicut verbū p̄r et ymago pa-
tris. **A**ut si essentia d̄r ad se
filius. p̄r aut̄ nō ē essentia.
sed genitor essentia nō est
aut̄ ad sep̄m̄. sed hac ipsa
essentia quā genuit sicut
hac ip̄a magnitudiē magni⁹
quā genuit ergo et mag-
nitude ad se d̄r. filius g⁹ et
virtus et sapiētia et verbū
et ymago. **Q**uid aut̄ absur-
dus qm̄ ymaginē ad se dicit̄.
aut si nō idipm̄ est ymago
et verbū qd' est virtus et
sapiētia sed illa relative di-
citur. hec aut̄ ad se nō ad
aliud incipit nō ea sapiētia

quā genuit sapiens eē p̄ q̄
nō p̄t ip̄e ad eam relatiue di
ti et illa ad eū relatiue non
diti. Omnia eī que relatiue
dicūt adiuicem dicūtur. Re
stat itaq; ut etiā essentia
filius relatiue dicat̄ ad pa
trē. Ex quo conficit̄ iopinā
tissim⁹ sensus ut ip̄a essen
tia nō sit essentia. ul' certe
cū dicūt̄ essentia nō essentia
sed relatiuū iudicat̄ quō tū
d̄ d̄s nō essentia iudicat̄
sed relatiuū quo refert̄ ad
seruū. Cū aut̄ hō d̄ uel ali
quid tale qd' ad se nō ad ali
ud d̄ tūc iudicat̄ essentia.
Homo ergo cū d̄ d̄s ip̄e hō
essentia est. d̄s uero relati
ue dicat̄. Homo em̄ ad se d̄
d̄s ad seruū. Hoc aut̄ unde
agim⁹. Si essentia ip̄a rela
tiue dicūt̄ essentia ip̄a non
est essentia. Huc accedit q̄a
oīs essentia que relatiue d̄
est etiā aliquid excepto rela
tiuo sicut homo d̄s et homo
seruus et equus iumentum
et nūm⁹ arra. Homo et equ⁹
et nūmus ad se dicūtur et sub
stācie sūt uel essencie. d̄s ue
ro et seruus et iumentū et ar
ra ad aliquid relatiue dicūt̄.
Sed si nō eēt hō. id ē aliqua
substācia nō eēt q' relatiue
d̄s diceret̄. Et si nō eēt equ⁹

quedā essentia nō eēt quod
iumentū relatiue diceretur.
Ita si nō eēt nūm⁹ aliq' substā
cia. nec arra posset relatiue
dici. Quia p̄t̄ si et p̄t̄ non
est aliquid ad seipm̄ non est
oīno qui relatiue dicat̄ ad
aliquid. Nō s̄m̄ sicut ad ali
quid coloratū refert̄ color ei⁹
nec oīno ad se d̄ color sed
semp̄ alicui⁹ colorati est ill⁹
aut̄ cui⁹ color est essentia si
eo qd' coloratū d̄ ad colorē
refertur. tū id qd' corpus d̄
ad se d̄ nullomō ita putādū
est patrē nō dici aliquid ad
seipm̄. sed quicqd' dicūt̄ ad
filū dici eūdē uero filū et
ad seipm̄ dici et ad patrem
cū dicūt̄ magnitudo magna
et uirtus potens utiq; ad se
ipm̄ magnitudo atq; uirtus
magni et potentis p̄s qua
p̄t̄ magnus et potens ē. Nō
ergo ita sed utruq; substācia
et utruq; una substācia. Sic
aut̄ absurdū est dice' candi
dū nō esse candorem. sic ab
surdū est dice' sapiētem nō
eē sapiētiā. Et sicut candor
ad seipm̄ candidus dicat̄ ita
et sapiētia ad seipm̄ dicat̄ sa
piens. sed candor corporis non
est essentia qm̄ ipm̄ corpus
essentia ē et illa eius quali
tas. Unde et ab ea dicūtur
candidū corpus tū nō hoc

vii.

ē eē qd' candidū eē. Aliud eī
 ibi forma et aliud color et v-
 trūq; nō m seipō sed m aliqua
 mole q' moles nec color nec
 forma est. sed formata atq;
 colorata. Sapiētia vērō et sa-
 piens ē et seipā sapiēs ē. Et
 qm' qūq; aīa participatioē
 sapiētie fit sapiens si rursus
 desipiat. manet tamē m se
 sapiētia. nec aī aīa fuit ī stul-
 ticiā cōmutata illa mutat
 nō ita ē ī eo qui ex ea fit sa-
 piens q' admodū candor m
 corpe qd' ex illo candidū ē.
Cū em̄ corpus m aliū colo-
rem fuit cōmutatū nō ma-
nebit candor ille atq; oīno
eē desinit. Quid' si et p' q' ge-
 nuit sapiētiā ex ea sapiens
 fit neq; hoc ē illi eē qd' sape.
 qualitas eius ē fili' nō pro-
 les eius et nō ibi erit iā sū-
 ma simplicitas. Sed absit ut
 ita sit. Quia vere ibi ē sūme
 simplex essentia. hoc gō ibi
 ē eē qd' sape. Quid' si hoc ē illi
 eē quod sapere nō p' illā sapi-
 entia quā genuit sapiēs est
 p'. Alioqñ nō ipē illā sed illa
 eū genuit. Quid em̄ aliud
 dicim' cū dicim' hoc illi ē
 eē qd' sape m si eo ē quo sapi-
 ens est. Quia p' que causa

illi ē ut sapiēs sit ipā illi cau-
 sa ē ut sit. P'nde si sapiētia
 quā genuit causa illi ē ut
 sapiens sit etiā ut sit ipā illi
 causa ē. Quid' fieri nō p' m si
 gignendo eū aut faciēdo.
 Sed neq; genitricē neq; cō-
 ditricē p'is ullomō q'sqñ dix-
 erit sapiētiā. Quid em̄ est
 m samus? Ergo et p' ipē sa-
 piētia ē. Et ita dicit' filius
 sapiētia p'is quō dicit' lu-
 mē patris id est ut quē ad
 modū lumē de lumine. et
 vtrūq; vñū lumē sic itelliga-
 tur sapiētia de sapiētia et
 vtrūq; vna sapiētia. Ergo et
 vna essentia quia hoc est ibi.
 eē qd' sape. Quid em̄ ē sapiē-
 tie sapere et potētie posse
 et eternitati eternā eē. iustī-
 tie iustā eē. magnitudinī
 magnā eē hoc est eēntie
 ipm̄ eē. Et quia m illa sūm-
 plicitate nō ē aliud sapere
 qm' eē eadē ibi sapia q' eēntia.

Ea que patris et filij essentia
significant nō eē relatiua qā
quicquid ad se non ad aliquid
dicuntur simul ambo sūt Cap ij.

Pater igit' et filius siml'
 vna essentia et vna mē-
 titudo et vna veritas
 et vna sapiētia. Sed nō p' et

filius simul ambo unū verbū
 quā nō simul ambo unus fili⁹
Sicut enim filius ad patrem
 refertur nō ad seipm̄ dicitur.
 ita et verbū ad eū cui⁹ ver-
 bū ē refertur tū dicit⁹ ver-
 bū. **E**o quippe filius quo ver-
 bū. et eo verbū quo filius.
Enm̄ igit⁹ p̄ et filius simul
 nō utiq; unus filius conse-
 quēs est ut p̄ et filius simul
 nō ambo unū verbū. **E**t
 p̄tē nō eo verbū quo sapi-
 entia. quia verbū nō ad se
 dicit sed tm̄ relatiue ad eū cui⁹
 verbū ē sicut filius ad patrē.
Sapientia vero eo quo esse
 tia et ideo quia una essen-
 tia una sapientia. **E**nm̄ vob̄
 et verbū sapientia ē sed nō
 eo verbū quo sapientia. Ver-
 bū em̄ relatiue sapientia esse
 tialit⁹ intelligitur id dicit⁹ ac-
 tipiam⁹ cū dicit⁹ verbū ac-
 si dicit⁹ nata sapientia ut
 sit et filius et ymago et hec
 duo tū dicit⁹. id ē nata sa-
 pientia in uno eorū eo q̄ est
 nata et verbū et ymago
 et filius intelligitur. et in
 hys omnibus noībus nō oste-
 datur essentia quia relati-
 ue dicitur. at in altero qd̄
 ē sapientia qm̄ et ad se dicit⁹

seipā em̄ sapiēs ē etiam
 essentia demōstrat⁹ et hoc
 eius eē qd̄ sape. **U**n̄ pater
 et filius simul una sapientia
 quia una essentia et singul-
 latim sapientia de sapientia
 sicut essentia de essentia.
Sua p̄tē nō quia p̄ nō
 est filius et filius nō ē p̄.
 aut ille igenitus. ideo nō
 una essentia quia hys noi-
 bus relatiua eorū ostendū-
 tur. **U**tq; autē simul una sa-
 pientia et una essentia ubi
 hoc ē eē qd̄ sape. **N**on autē
 simul uterq; verbū aut fi-
 lius quia nō hoc ē eē qd̄ ver-
 bū aut filiū esse sicut iā sa-
 tis ostendim⁹ ista relatiue
 dicit⁹ **De sapientia a deo gei-
 ta ul' creata. Cap. tertiu-**
Que ergo in scripturis
 nūq̄ fere de sapiē-
 quicqm̄ dicit⁹ nisi ut
 ostendat⁹ a deo genita uel
 creata. **G**enita scilicet p̄ quā
 facta sūt om̄ia. creata vero
 uel facta sicut in hoībz tū
 ad eā que nō creata et facta
 sed genita ē cōuertit⁹ et
 illustrat⁹. **I**n ipis em̄ fit
 aliquid qd̄ vocet⁹ eorū sapi-
 entia. uel illud scripturis pro-
 nūciat⁹ aut narrat⁹.

. viij .

qd' verbū caro factū ē et ha-
 bitab' m nobis. **H**oc mō enī
 xpē facta sapiēcia ē qā frus
 est homo. **A**n ppteā nō loq̄t'
 m illis libris sapiā uel de
 illa dicit' aliquid msi quod
 eam de deo natā ostendat
 a' scām quā misit et p̄r ipē
 sapiā quia illa nobis sapiā
 cōmēdanda erat et imitan-
 da cui' imitatione forma-
 mur. **P**ater enī eam dicit
 ut verbū eius sit nō quō
 profert ex ore verbū so-
 nās aut ante pronūciat-
 onē cogitatur. spacijs eī
 tym hoc cōpletur illud autē
 eternū ē et illuīnando di-
 cit nobis et de se et de pa-
 tre qd' dicendū ē **d**e hoīb'z.
Ideoz aut. nemo nouit fi-
 liū msi pater et nemo no-
 uit patrē nisi filius et cui
 voluerit filius reuelare.
 quia p̄ filiū reuelat' pat'
 id ē per verbū suū. **S**i eī
 hoc verbū qd' nos profer-
 rim' tpale et transitorū
 ē et senpm ostendit et illud
 de quo loquim' q̄ntomagis
 verbū dei per quod facta s̄t
 oīa quod ita ostendit pa-
 trem sicuti ē p̄r. quia et
 n̄m ita ē et hoc est qd' p̄r

scdm qd' sapiā est et essentia.
Nā scdm qd' verbū nō hoc ē
 qd' p̄r quia verbū nō ē pater.
 et verbū relatīe dī sicut fili'
 qd' utiqz nō p̄r. et ideo xpūs
 virtus et sapiēcia dei. quia
 de p̄r virtute et sapiēcia
 etiā ipē virtus et sapiēcia
 est. sicut lumē de p̄r lumie.
 et fons vite apud deū p̄rē
 utiqz fontē vite qm apud te
 mquit fons vite et m lūe
 tuo uidebim' lumē quia sicut
 p̄r habet vitā m semetipō sic
 dedit filio habere vitā m se-
 metipō. et erat lumē verū
 qd' illuāt oēm hoīem veni-
 entē m hūc mūdū. et lumē
 hoc verbū erat apud deū.
 sed et deus erat verbū d̄s
 aut lumē est et tenebre ī
 eo non sūt ulle. lumē uēo
 nō corpale sed spiritale ne-
 qz ita spiritale ut illuātio
 ne factū sit q̄admodū dic-
 tū est aplis vos estis lumē
 mūdi sed lumē qd' illuāt
 oēm hoīem ea ipā et sūma
 sapiēcia d̄s unde nūc agim'
Sapiēcia ergo filius de sa-
 piēcia p̄rē sicut lumē de lu-
 mine et deus de deo ut et
 singls pater lumē. et singls
 filius lumē et singulus p̄r

deus et singulus filius d*s*. Er
 go et singulus pater sapiencia
 et singulus filius sapiencia et
 sicut utruq*s* simul unu*m* lum*e*
 et unus deus sic utruq*s* una
 sapiencia. Sed filius factus est
 nobis sapiencia a deo et iusticia
 et sacrificatio quia t*p*aliter nos
 ad illu*m* c*o*nvertim*u*s id est ex ali
 quo t*p*e ut cu*m* illo maneam*u*s
 in eternu*m*. et ip*s*e ex quoda*m*
 t*p*e verbu*m* caro factu*m* e*st* et ha
 bitavit in nobis. **P**ostea igit*ur*
 cu*m* pronu*n*ciat*ur* in s*cr*ipturis a
 narrat*ur* aliquid de sapiencia
 siue dicite ip*a* siue cu*m* de illa
 dicit*ur* filius nobis potissimu*m*
 i*ns*inuatur. cui*u*s ymaginis ex
 emplo et nos no*n* distedamus
 a deo quia et nos ymago dei
 sum*u*s no*n* quide*m* equalis facta
 quippe a patre per filiu*m* no*n* na
 ta de pre*ter* sicut illa et nos q*u*
 illu*m*ina*ntur* lumine. illa vero
 q*u*a lum*e* illu*m*ina*ns* et ideo illa
 sine exemplo nobis ex*e*mplu*m*
 est. Neq*ue* em*im* imitat*ur* pre*ced*
 tem aliq*ui* ad patre*m* a quo
 nu*quam* est o*n*ino sepabilis q*u*a
 idip*s*u*m* e*st* q*u*od illud de quo est.
Nos aut*em* nitentes imita
 mur manentem et sequim*ur*
 stantem et in ip*s*o ambulantes
 tendim*ur* ad ip*s*u*m* quia factu*s* est

nobis via t*p*alis p*er* hu*m*ilitate*m*
 q*u*a mansio nobis eterna e*st* per
 diuinitate*m*. **C**u*m* quippe spi
 ritib*us* m*u*ndis intellectuallib*us*
 qui sup*er*bia no*n* lapsi su*nt* in
 forma dei et deo equalis et
 deus p*ro*bet exemplu*m* ut se
 idem exemplu*m* redeundi ca*u*sa
 lapso preberet ho*m*i qui p*ro*p*ter*
 i*n*mudicia p*ro*du*ct*u*m* pena*m* q*u*o*d*
 mortalitatis deu*m* videre no*n*
 poterat semetip*s*u*m* exinan
 iuit no*n* mutando diuinitate*m*
 sua*m* sed ir*ra*ta*m* mutabilitate*m*
 assumendo et forma*m* serui
 accipiens venit ad nos in
 hu*m*u*m* m*u*ndu*m* qui in hoc m*u*ndo
 erat. quia m*u*ndus p*er* eu*m* factu*s*
 est ut exemplu*m* sursum vide
 tibus deu*m*. exemplu*m* deorsu*m*
 mirantib*us* ho*m*ine*m*. exemplu*m*
 sanis ad permanendu*m* ex*e*m
 plu*m* infirmis c*o*nualescendu*m*.
 exemplu*m* morituris ad no*n*
 timendu*m* exemplu*m* mortuis
 ad resurgendu*m* e*st* in o*mn*ibus
 ip*s*e p*ro*matu*m* tenes. **C**u*m* ei
 homo ad b*ea*titudi*n*e sequi no*n*
 debebat nisi deu*m* et sentire
 no*n* poterat deu*m* sequendo
 deu*m* ho*m*ine*m* factu*m* sequeret
 simul et que*m* sentire poterat
 et que*m* sequi debebat. **A**me
 nus ergo deu*m* et in*ve*ream*ur*

illi caritate diffusa in cordibus
 nostris per spiritum sanctum qui datus
 est nobis. Non igitur mirum si
 propter exemplum quod nobis ut re-
 formentur ad imaginem dei pre-
 bet ymago equalis patri. Cum
 de sapientia scriptura loquitur.
 de filio loquitur quem sequitur
 vivendo sapienter. quous et pro-
 fitur sapientia sicut lumen et deus.
 spiritus quoque sanctus siue sit summa
 caritas utriusque coniungens nos
 quod subiungens. quod ideo non
 indigne dicitur quia spiritus est
 deus caritas est. quod etiam non
 est ipse sapientia cum sit lumen.
 quoniam deus lumen est. Siue alio
 modo essentia spiritus sancti sin-
 gillatim ac proprie notanda est.
 quoniam deus est utique lumen est
 et quoniam lumen est utique sapi-
 entia est. Deum autem esse spiritum
 sanctum utique scriptura clamat.
 apud apostolum qui dicit. Presen-
 tis quia templum dei estis. Sta-
 timque subicit et spiritus dei ha-
 bitat in vobis. Deus autem
 habitat in templo suo. Non
 enim tanquam minister dei spiritus
 habitat in templo dei cum a-
 lio loco euidetur dicit. Presen-
 tis quia corpora vestra templum
 in vobis est spiritus sanctus quem ha-
 betis a deo et non estis viri.

Empti enim estis pretio magno
 glorificate ergo deum in corpore
 vestro. Quid est ergo sapientia
 nisi lumen spirituale et incommu-
 tabile? Est enim et sol iste lu-
 men sed corpale est et spiritualis
 creatura lumen sed non incommu-
 tabile. lumen ergo patris. lumen
 filius. lumen spiritus sanctus. Similiter
 autem non tria lumina sed unum
 lumen. et ideo sapientia patris. sa-
 pientia filius. sapientia spiritus sanctus
 et simul non tres sapientie sed
 una sapientia. Et quia hoc est
 ibi esse quod sapere. una essen-
 tia pater et filius et spiritus
 sanctus nec aliud ibi est esse
 quoniam deum esse. unus ergo deus
 pater et filius et spiritus sanctus.
**Quid vel a grecis vel a latinis
 necesse fuit dici de ineffabili
 trinitate. Capulum quertum**
 itaque loquendi causa de ineffa-
 bilibus ut fieri aliquo modo pos-
 semus quod effari nullo modo pos-
 sumus dictum est a nostris grecis
 una essentia tres substantie.
 a latinis autem una essentia
 vel substantia. tres personae. quia
 sicut iam diximus non aliter
 in sermone nostro id est latino
 essentia quoniam substantia solet
 intelligi. Et dum intelligatur
 saltem in enigmate quod dicitur.

placuit ita dici ut dicitur aliquis
 cum quereretur quid tria sint
 que tria esse fides vera pronu-
 nciat cum et patrem non dicit esse
 filium nec filium esse patrem et spiritum
 sanctum quod est donum dei nec
 patrem dicit esse nec filium. Cum
 ergo queritur quid tria uel quod
 tres. conferimus nos adiuu-
 endum aliquid speciale uel gene-
 rale nomen quo complectamur
 haec tria. Neque occurrit animo
 quia excedit supereminencia
 diuinitatis usitati eloquii
 facultate. Verius enim cogi-
 tatur deus quam dicitur et ue-
 rius est quam cogitatur. Cum enim
 dicimus non eundem esse iacob qui
 est abraham. ysaac autem nec
 abraham esse nec iacob. tres esse
 utique fatemur abraham ysaac
 et iacob. sed cum queritur quod
 tres respondemus ~~tres~~ tres
 homines nomine speciali ~~eos~~ eos
 pluraliter appellantes. generali
 autem si dicamus tria animalia. Homo
 enim sicut veteres diffinie-
 runt animal esse rationale mortale
 aut sicut spiritus nostrum loqui
 solent tres animas cum a parte
 meliore totum appellari pla-
 cet id est ab anima. et corpus et
 animam quod est stotus homo. Ita
 quippe dominum est in egyptum de-

descendisse cum iacob animas lxxv.
 pro tot hominibus. Item cum dicimus
 equum tuum non eum esse qui meus
 est. et tertium alium alterum
 nec meum esse nec tuum. fatemur
 tres esse. et interrogati quid
 tres. respondemus tres equos
 nomine speciali generali autem animalia
 tria. Itemque cum dicimus bouem
 non esse equum. canem uero nec
 bouem esse nec equum. tria que-
 dam dicimus. et percutantibus
 quid tria non iam speciali nomine
 dicimus tres equos aut tres
 boues aut tres canes quia non
 eadem specie continentur. sed
 generali tria animalia siue sup-
 re genere tres subas uel tres
 creaturas uel tres naturas.
 Quocumque autem plurali numero e-
 nunciatur specialiter uno nomine
 etiam generaliter enunciari
 possunt non autem omnia que ge-
 neraliter uno nomine appellantur
 etiam specialiter appellare uno no-
 mine possumus. Nam tres
 equos quod est nomen speciale etiam
 animalia tria dicimus. equum uero
 et bouem et canem animalia tamen
 tria dicimus uel subas que
 sunt generalia nomina et si quid
 aliud de his generaliter dici
 potest. Tres uero equos aut bo-
 ues aut canes que specialia

vocabula sunt nō ea possu-
 mms dice. Ea quippe uno
 nomie q̄ius plūalit̄ enū-
 ciam⁹ que cōiter habēt illd̄
 qd̄ eo noie significat. Abra-
 hā q̄ppe et ysaac et iacob cōe
 hnt̄ id qd̄ est homo. Itaq; di-
 cūtur tres hoies. Equus q̄
 et bos et canis cōe habent
 id qd̄ ē aiāl. Dicūt⁹ ḡ tria
 aiālia. Ita tres aliquas lau-
 ros etiam tres arbores di-
 cūtur. Laurū vō et mirtū
 et oleam tm̄ tres arbores
 uel tres substācias a natu-
 ras. Itaq; ita tres lapides
 etiā tria corpa lapidē vō
 et lignū et ferrū tm̄ tria
 corpa uel si quo etiā supio-
 re gnāli noie dici p̄nt. Pa-
 ter ergo et filius et sp̄s sc̄s
 qm̄ tres sunt. qd̄ tres sint
 queram⁹ quid cōie habeāt
 Nō em̄ cōie illis ē id qd̄ p̄
 est ut iuicē sibi sint patres
 sicut amici cū relative ad
 altutū dicātur p̄nt dici tres
 amici qd̄ iuicē sibi sūt. Nō
 aut̄ hoc ibi. quia tm̄ pater
 ibi p̄ nec duoz p̄. sed unū
 cū filij. Nec tres filij cū p̄
 ibi non sit filius nec sp̄s sc̄s.
 Nec tres sp̄s sc̄i q̄a et sp̄s
 sc̄s p̄ria significatione qua

etiā domū dei dicit⁹ nec pat-
 nec fili⁹. Quid ergo tres. Si
 enū tres p̄sone cōie ē eis id
 qd̄ p̄sona ē. Ergo speciale h̄
 aut gnāle nomē est eis si cō-
 suetudinē loquēdi respicis
 Sed ubi est natie nulla di-
 uersitas ita generalit̄ enū-
 ciantur aliqua plūā ut etiā
 specialit̄ enūciari possint.
 Nature em̄ differentia fa-
 cit ut laurus et mirtus et
 olea. aut equus et bos et ca-
 nis nō dicant⁹ speciali noie
 iste tres lauri aut illi tres
 boues. s̄ gnāli et iste tres
 arbores et illa tria aiālia.
 Hic vero ubi nulla ē eētie
 diuersitas oportet ut sp̄ci-
 ale nomē habeant hec tria.
 Quid tm̄ nō iuēntur. Nam
 p̄sona generale nomē est
 m̄tm̄ ut etiā hō possit hoc
 dici cū tm̄ intersit m̄ter hōi-
 nem et deū. De inde m̄ ipō
 generali vocabulo si p̄tea
 dicim⁹ tres p̄sonas q̄ cōie
 est eis id quod p̄sona ē alio-
 quū nullo mō possūt ita di-
 ci q̄admodū non dicūt⁹ tres
 filij quia nō cōie est eis id
 qd̄ est filius. cur non etiā
 tres deos eē dicim⁹. Certe
 enū quia pater p̄sona et fi-
 lius p̄sona et sp̄s sc̄s p̄soā

ideo tres p[er]sone. **Q**uia ergo pater deus et filius d[omi]n[us] et sp[iritu]s sc[ilicet] deus cur n[on] tres d[omi]n[us]. Aut q[ui]a p[ro]p[ter] ineffabilem c[on]iunctionem hec tria siml[iter] un[us] deus. cur n[on] eti[am] una p[er]sona. ut ita n[on] possim[us] dice[re] tres p[er]sonas. **Q**uius singula[m] qua[m] q[ue] appellem[us] p[er]sona[m] que[m]admo[d]u[m] d[omi]n[us] n[on] possim[us] dice[re] tres deos. q[ui]us singulu[m] que[m]q[ue] appellemus deu[m] siue patre[m] siue filiu[m] siue sp[iritu]m sc[ilicet] sc[ilicet]. **A**n q[ui]a sc[ri]ptura n[on] dicit tres deos. **S**ed nec tres p[er]sonas alicubi sc[ri]ptura[m] c[on]m[em]orare iuuenimus. **A**n q[ui]a nec tres nec una p[er]sona[m] sc[ri]ptura[m] dicit hec tria. **L**egim[us] eni[m] p[er]sona[m] deu[m] n[on] p[er]sona[m] d[omi]n[us]. **P**ropterea licuit loqui di et disputandi necessitate tres p[er]sonas dice[re]. n[on] q[ui]a sc[ri]ptura dicit. sed q[ui]a sc[ri]ptura n[on] contradicit. **S**i aut[em] dicerem[us] tres deos. c[on]tradiceret sc[ri]ptura dice[re]. **A**udi isrl[em]. **D**ns d[omi]n[us] tuus. deus unus e[st]. **C**ur ergo et tres e[ss]entias n[on] licet dice[re]. q[uo]d similit[er] sc[ri]ptura[m] sicut non dicit ita nec contradicit. **N**am essentia si sp[iritu]ale nome[n] e[st] co[m]m[un]e trib[us]. cur n[on] dicantur tres essentie sicut abrah[am] isaac et iacob tres ho[m]ines

q[ui]a ho[m]o sp[iritu]ale nome[n] e[st] co[m]m[un]e om[n]ib[us] ho[m]ib[us]. **S**i aut[em] sp[iritu]ale nome[n] n[on] e[st] essentia. sed ge[n]erale. q[ui]a homo et petrus et arbor et sydus et angel[us] dicit[ur] essentia cur n[on] dicit[ur] iste tres essentie sicut tres equi dicit[ur] tria animalia et tres lauri dicit[ur] tres arbores et tres lapides tria corpora. **A**ut si p[ro]p[ter] unitate[m] trinitatis n[on] dicit[ur] tres essentie sed una essentia n[on] p[ro]p[ter] eandem unitate[m] non dicit[ur] tres substantie uel tres p[er]sone. sed una substantia et una p[er]sona. **Q**ui eni[m] est illis co[m]m[un]e nome[n] essentie ita ut singulus quisq[ue] dicit[ur] essentia ta[m] illis co[m]m[un]e est ut substantie uel p[er]sone uocabulu[m]. **Q**uid[em] eni[m] de p[er]sonis sc[ilicet] sc[ilicet] n[ost]r[is] hoc de substantiis sc[ilicet] sc[ilicet] g[ra]ecor[um] c[on]suetudine ea que dixim[us] oportet itelligi. **S**ic eni[m] illi dicit[ur] tres substantias. una[m] essentiam que[m]admo[d]u[m] nos dicimus tres p[er]sonas una[m] essentia[m] uel substantia[m]. **Q**uid igitur restat. **A**n ut fateam[ur] loquedi necessitate parta hec uocabula cu[m] opus e[ss]et copiosa disputatione aduersus

infidias uel errores he-
 reticorum. Cū enī conaretur
 huāna iopia loquēdo profer-
 re ad hoīm sensus qd̄ in secre-
 tario mētis pro captu tenet
 de dño deo creatore suo siue
 p̄piā fidē siue per qualēcūq;
 mtelligentiā timuit dicere
 tres essentias ne mtelligere-
 tur in illa sūma equalitate
 ulla diuersitas. **R**ursum nō
 eē tria quedā nō poterat di-
 cere qd̄ sabellius qā dixit i
 hēsīm lapsus ē. Certissimē q̄ppe
 et de scripturis cognoscit
 qd̄ pie credendū ē et asp̄tū
 mentis mdubitata p̄cepti-
 one p̄strigūt et patrē esse
 et filiū et sp̄m s̄m̄ nec eūdē
 filiū eē qui pater ē. n̄ sp̄m
 sanctū eūdē patrē eē uel fi-
 liū. **Q**uesiuit quid tria di-
 ceret et dixit substācias
 siue p̄sonas. **Q**uibus noīb;
 nō diuersitatē mtelligi uo-
 luit sed singularitatē noluit.
 ut nō solū ibi unitas itel-
 ligatur ex eo qd̄ dicit̄ una
 essentia sed et trinitas ex
 eo qd̄ dicit̄ tres substācie
 ul̄ p̄sonae. **N**ā si hoc ē deo
 eē qd̄ subsiste^r ita nō erant
 dicende tres substācie ut
 nō dicūtur tres essentiae.

queadmodū quia hoc ē deo
 esse qd̄ sape sicut nō tres es-
 sentias ita nec tres sapiētiās
 dicim⁹. **S**ic enī quia hoc illi
 est deū eē qd̄ ē eē. tam tres
 eēntias qm̄ tres deos dici-
 fas nō ē. **S**i aut̄ aliud ē deo
 eē. aliud subsiste^r. sicut aliud
 deo esse. aliud p̄m̄ eē uel
 deū esse. qd̄ enī ē ad se dī.
 pater aut̄ ad filiū et dñs ad
 seruiētē creaturā dicit̄. re-
 latiuē ergo subsistit sicut re-
 latiuē gignit et relatiuē
 dnatur. ita iā substācia nō
 erit substācia qz relatiuū eēt
Sicut enī ab eo qd̄ ē esse
 appellatur essentia. ita ab
 eo. qd̄ ē subsiste^r substācia
 dicim⁹. **A**bsurdū ē autē ut
 substācia relatiuē dicatur.
Om̄is enī res ad seip̄m sub-
 sistit. q̄nto magis deus si tñ
 dignū ē ut deus dicatur
 subsiste^r. **De substācia et esse**
capitulum quintum

De hīs enī rebus recte
 mtelligit̄ in quibus
 subiectis sūt ea que i aliquo
 subiecto eē dicūtur sicut co-
 lor aut forma in corpe. **C**or-
 pus enī subsistit et ideo sub-
 stā^a ē illa uero in subsistēte
 atq; subiecto corpe que nō

substantie sunt sed in suba et
ideo si ee desinat ul' ille color
ul' illa forma no adimut corpi
corpus ee quia no hoc e eiee
qd' illa ul' illa forma colore
ue retine. Res ergo mutabi
les neqz simplices pprie dicitur
sube. Deus aut si subsistit
ut suba pprie dici possit i est
in eo aliquid tanqm in subiecto
et no est simplex cui hoc
sit ee qd' illi est. Quicquid
aliud de illo ad illu dicitur sicut mag
ⁿ omps bonus. et si quid huius
modi de deo no incongrue
dicitur. Refas e autem dicitur ut
subsistat et subsit deus boni
tati sue atqz illa bonitas no
substantia sit uel potius esse
tia. neqz ipse deus sit boni
tas sua. sed in illo sit tanqm
in subiecto. Un manifestum
e deum abusive substantia vo
cari ut noie usitatore itelli
gatur essentia qd' vere at pro
prie dicitur ita ut fortasse solum
deum dici oporteat essentia.
Est enim vere solus quia in
mutabilis e idqz suu nome
famulo suo moyse enunciant
cu ait ego su qui su et dices
ad eos qui est misit me ad
vos. Sed tamen sue eentia
dicitur qd' pprie dicitur sue sba

qd' abusive utruqz ad se
dicitur non relative ad aliqd
Unde hoc e deo ee qd' subsis
tere et ideo si una essentia
trinitas una etia suba. for
tassis igitur comodius dicitur
tres psonae qm tres substantie.

**De tribus personis unius
essentiae. Caplm sextu**

Sed ne nobis videar
suffragari hoc quoqz
requiram. qm qm et illi si
vellent sicut dicitur tres sub
stantias tres ypostasis pos
sent dicitur tres psonas tria
prosopa. Illud aut malue
runt qd' forte scdm lingue
sue consuetudine aptius
diceretur. Namqz in psonis ea
dem ratio e. Non ei aliud
e deo ee aliud psona ee. sed
oimo ide. Nam si ee ad se dicitur
psona vero relative sic dicitur
mus tres psonas patre et fi
liu et spm scm. qd' admodu
dicitur aliqui tres amici
aut tres propinqui aut
tres vicini qd' sunt ad vicem
no qd' unusquisqz eoz sit ad
seipm. Quia pprie quilibz ex
eis amicus est duoz cetoz
aut propinquus aut vicinus.
quia hec noia relativa sig
nificatione habet. Qd' go mu

placet. dicam⁹ patrē psonā eē
 fili⁹ et spūs sancti. a' filiū pso
 nā eē pūs et spūs sancti a' spi
 ritū sc̄m psonā eē pūs et fi
 li⁹. Sed neq; psona ita dici a
 licubi solet neq; in hac trini
 tate cū dicam⁹ psonā patris
 aliud dicim⁹ qm̄ substantiam
 pūs. Quo circa ut subā pūs
 ipē p̄ e: nō quo p̄ est s; quo
 est ita et psona pūs nō aliud
 qm̄ ipē p̄ e. Ad se quippe d̄z p
 sona nō ad filiū ul' spm̄ sc̄m
 sicut ad se d̄z d̄s et magnus
 et bonus et iustus et si quid
 aliud huiusmodi. Et quē ad
 modū hoc illi eē qd' deū eē
 qd' magnū qd' bonū eē. ita
 hoc illi est eē qd' psonā eē. Cur
 ergo non hec tria siml' vnā
 psonā dicim⁹. sicut vnā esse
 ciam et vnū deū. sed dicim⁹
 tres psonas cū tres deos a'
 tres essentias nō dicim⁹ n'
 quia volum⁹ uel vnū aliqd'
 notabulū seruire huic signi
 ficatiom̄ qua itelligitur tri
 nitas ne oīno taceremus
 mterrogati quid tres. cū tres
 eē faterem⁹. Nam si genus
 ē essentia spēs aut substantia
 siue psona ut nōnulli senti
 unt omitto illud qd' iā dixi
 oportere appellari tres esse
 tias ut appellentur ~ tres

sube uel psona sicut appellat⁹
 tres equi eadēq; aīalia tria.
 cū sit spēs equus aīal genus.
 Neq; em̄ spēs ibi pluāliter
 dicta est et genus singulaī
 tāqm̄ diceret⁹ tres equi vnū
 aīal. sed sicut tres equi spāli
 noīe. ita tria aīalia noīe gñā
 li. Sed si dicūt sube ul' psoē
 noīe non spetiem significat.
 sed aliquid singulaē atq; ī
 diuiduū ut suba ul' psoā nō
 ita dicat⁹ sicut dicat⁹ hō quod
 coīe ē oībus hoībus sed quō
 dicat⁹ hic homo uelut abra
 hā uelut ysaac uelut iacob
 uel si quis alius qui etiam
 digito p̄sens demonstrari
 possit sic quoq; illos eadē
 ratio consequet⁹. Sicut em̄
 dicūt abraham ysaac et ia
 cob tria mdiuidua ita tres
 hoīes et tres aīe. Cur ergo
 et p̄ et filius et spūs sanct⁹
 si scdm̄ gen⁹ et spēm et mdi
 uiduū etiā ista differim⁹.
 nō ita dicūtur tres eēcie
 ut tres sube seu psona. Sed
 hoc ut dixi omitto. Illud dico
 si essentia genus est una es
 sentia iā nō h̄t spēs sicut q
 genus ē aīal. vnū aīal iam
 nō habet spēs non sunt ergo
 tres speties vnus essentia
 pater et filius et spūs sc̄s.

Si autē spēs est essentia sicut
 species ē hō. tres uero ille quas
 appellam⁹ substantias siue pso
 nas sic eandē spēne cōiter ha
 bent quēadmodū abrahā et isa
 ac et iacob. spēm que homo dī
 cōiter habent. Non sicut hō sū
 diuidit⁹ in abrahā isaac et ia
 cob ita m⁹ hō et in aliquos sin
 gulos hoīes subdiuidi pōt. Om
 nino em̄ nō pōt quia vn⁹ hō iā
 singulus homo ē. Cur ergo v
 na essentia in tres substantias
 ul' psonas subdiuidit⁹. Nam
 si essentia spēs ē sicut hō sic ē
 vna essentia sicut vn⁹ hō. An
 sicut dicim⁹ aliquos tres hoī
 nes eiusdē sexus eiusdē tēpe
 rationis corpis eiusdēq; aīmi
 vnā eē naturā. tres sūt enī
 hoīes sed vna natūa sic etiā
 ibi dicim⁹ tres substantias vnā
 essentia aut tres psonas vnā
 substantia uel eēntia. Hoc uero
 utriūq; silē est quia et uerēs
 qui latine locuti sūt anq̄m ha
 berēt ista noiā que nō diu est.
 qm̄ in usū uenerūt id ē essentia
 ul' substantia pro hys natura
 dicebant. Non itoz quia sūm
 genus et species ista dicim⁹
 sed quasi sūm cōiem eandēq;
 materie sic ut ex eodē auro
 si fierent tres statue dicerem⁹
 tres statuas vnū auz n̄ tñ

genus dicerem⁹ aurū. spēs au
 tem statuas. nec auz spēm
 statuas uero mdiuidua. Nul
 la quippe spēs mdiuidua sua
 transgredit⁹ ut aliquid extra
 cōprehendat. Cū em̄ diffinēō
 qd sit hō qd ē nomē speciale
 singuli quicq; hoīes que sunt
 mdiuidua eadē diffinēōe
 cōtinetur n̄ aliquid ad eā
 p̄tinet quod hō nō sit. Cū uero
 aurū diffiniero non sole sta
 tue si auree fuerint sed et a
 nuli et si quid aliud de auro
 fuit ad aurū p̄tinebit. et si
 nichil inde fiat auz dī qua
 etiā si nō sūt auree nō ideo
 nō erūt statue. Itē nulla spe
 cies excedit diffinēōe ge
 neris sui. Cū em̄ diffinēō
 aiāl qm̄ generis hui⁹ spēs
 est equus oīs equus aiāl ē.
 nō autē statua oīs aurū ē.
 Ideo qm̄ in tribus statuas
 aureis recte dicam⁹ tres
 statuas vnū auz. nō tamē
 ita dicam⁹ ut genus aurū
 statuas uero species itelli
 gam⁹. Hec sic ergo trinita
 tem dicim⁹ tres psonas uel
 substantias vnā essentiam et
 vnū deū tāqm̄ ex vna mate
 ria ~~ita~~ quedam subsistit
 etiam si quidquid illud est
 in hys tribus explicatū sit

ta

Non enim illud est
 ne e p̄ter se trinitate
 ni tres psonas eandē
 uel tres psonas vnā eēntia
 vnū auz nō p̄tinet quod hō
 nō sit. Cū uero
 aurū diffiniero non sole sta
 tue si auree fuerint sed et a
 nuli et si quid aliud de auro
 fuit ad aurū p̄tinebit. et si
 nichil inde fiat auz dī qua
 etiā si nō sūt auree nō ideo
 nō erūt statue. Itē nulla spe
 cies excedit diffinēōe ge
 neris sui. Cū em̄ diffinēō
 aiāl qm̄ generis hui⁹ spēs
 est equus oīs equus aiāl ē.
 nō autē statua oīs aurū ē.
 Ideo qm̄ in tribus statuas
 aureis recte dicam⁹ tres
 statuas vnū auz. nō tamē
 ita dicam⁹ ut genus aurū
 statuas uero species itelli
 gam⁹. Hec sic ergo trinita
 tem dicim⁹ tres psonas uel
 substantias vnā essentiam et
 vnū deū tāqm̄ ex vna mate
 ria ~~ita~~ quedam subsistit
 etiam si quidquid illud est
 in hys tribus explicatū sit

Nō enī aliqd̄ aliud ei⁹ essen-
cie ē p̄ter istā trinitatē. Ta-
mē tres p̄sonas eiusdē eēnciē.
uel tres p̄sonas unā eēnciā
dicim⁹. tres autē p̄sonas ex ea-
dem essēcia nō dicim⁹ qua-
si aliud ibi sit qd̄ eēnciā ē ali-
qd̄ p̄sona sicut tres statuas
ex eodē auro possim⁹ dicere.
aliud enī illic ē eē auz. aliud
eē statuas. Et cū dicūt tres
hoiēs vna natuā uel tres ho-
mines eiusdē nature possūt
p̄t̄ etiā dici tres hoīes ex ea-
dem natuā quia ex eadem
natuā et alij tres hoīes p̄t̄
existere. In illa vero essēcia
trinitatis nullomō alia quelibet
p̄sona ex eadē eēnciā p̄t̄
existere. **Q**uēdem in hīs re-
bus nō tm̄ ē vnus hō q̄ntū
tres hoīes simul et plus ali-
quid sūt hoīes duo qm̄ vnus
homo. Et in statuis equalibz
plus auri ē tres simul qm̄ sin-
gule statue et min⁹ auri est
vna qm̄ due. At in deo nō ita
est. **N**on enī maior eēnciā ē
pater et filius siml̄ qm̄ solus
pater aut solus filius sed tres
simul ille substācie suē p̄soē
si ita dicende sūt equales s̄
singulis qd̄ animalis hō non
p̄cipit. **N**on enī potest cogi-
tare nisi moles et spacia uel

minuta uel grandia volitā-
bus in aīo ei⁹ fantasmatis
eius tāqm̄ ymaginibz corp̄m
ex qua imūdiā donec purge-
tur credat in patrē et filiū et
sp̄m sc̄m. vnū deū solū magnū
oīpotētē bonū iustū misericō-
dem oīm visibilū et inuisibili-
ū conditorē. et quicq̄ de illo
pro huāna facultate digne ve-
re q̄ dici p̄t̄. **N**ecq̄ tū audieit
patrē solū deū sepet inde fi-
liū aut sp̄m sc̄m. cū eo quippe
solus deus cū quo et vnus
deus est q̄ et filiū cū audim⁹
solū deū sine ulla sepatione
p̄is aut sp̄s sc̄i oportet ac-
cipere atq̄ ita dicat unā esse-
tiam ut nō existimet aliud
alio uel maius uel min⁹ ul'
aliqua ex parte diuersū non
tm̄ ut p̄ ip̄e sit et filius et sp̄s
sc̄s. et quicq̄ aliud ad altūbz
sigla dicūt sicut d̄bū qd̄ n̄ d̄ n̄
filius a donū qd̄ n̄ d̄ n̄ sp̄s sc̄s
p̄ter qd̄ etiā pluāle nūm ad-
mittūt sicut ī euāgelio scrip-
tū est. Ego et p̄ vnū sumus.
Et vnū dixit et sim⁹. Vnū sc̄s
eēnciā qd̄ idē de⁹ sum⁹ sc̄m
relatm̄ qd̄ ille pater hic fili⁹.
Aliq̄ et taretur vnitās eēnciē
et sola pluālit̄ relatiē cōmeō-
rantur. **V**eniem⁹ ad eū ego
et pater et habitabim⁹ apud

eū. Veniem⁹ et habitabimus
 pluālis ē nūis quia p̄dictū est
 ego et p̄r id ē filius et p̄r que
 relative adiuicē dicitur aliqñ
 latenter oīno sicut in genesi-
 fficiam⁹ hoiēm ad ymaginē et
 similitudinē nrām. Et faciam⁹
 et nrām pluālit̄ dictū ē. et n̄
 ex relatis accipi nō oportet.
 Non em̄ ut faceret dñs aut ad
 ymaginē et similitudinēz deoz
 sed ut faceret pater et filius
 et spūs sanctus. ad ymaginē
 ergo patris et filij et spūs sc̄i
 ut subsisteret homo ymago dei
 Deus aut̄ trinitas. Sed quia
 nō oīmodo equal̄ fiēbt̄ illa y-
 mago dei tāqm̄ nō ab illo na-
 ta. sed ab eo creata. hui⁹ rei
 significande causa ita ymago
 ē ut ad ymaginē sit id ē non
 equat̄ parilitate sed quadā
 similitudine accedit. Non em̄
 locoꝝ interuallus sed similitu-
 dine accedit̄ ad deū et dissi-
 militudine recedit̄ ab eo.
 Sūt em̄ qui ita distinguūt.
 ut ymaginē velint eē filiū.
 hoiēm vero nō ymaginem
 sed ad ymaginē. Refellit aut̄
 eos ap̄ls dicens. Vir quidē
 nō debet velare caput cū sit
 ymago et gloria dei. Non
 dixit ad ymaginē. sed yma-
 go. Que tamen ymago cū

alibi d̄r ad ymaginē nō q̄
 ad filiū d̄r que ymago equa-
 lis ē p̄r. alioqñ nō diceret
 ad ymaginē nrām. Quomō
 em̄ nrām cū filius solus pa-
 tris ymago sit. Sed p̄pter
 ip̄are ut dixim⁹ similitudi-
 nē d̄r est hō ad ymaginē.
 Et ideo nrām ut ymago tri-
 mitatis eēt homo. nō trini-
 tati equalis sicut fili⁹ patri
 sed accedēs ut dictū ē qua-
 dā similitudine sicut in distāti-
 bus significatur quedā via-
 mitas non loci sed cuiusdā
 imitationis. ad hoc em̄ et
 dicit̄. Reformamī in nouitate
 mētis nr̄e. Quibus itē dicit̄
 Estote itaq; imitatores dei
 sicut filij dilectissimi. Nouo
 em̄ hōi d̄r. qui renouat̄ m̄
 agnitione dei sc̄dm ymaginēz
 eius qui creauit eū. Aut si
 iam placet p̄t̄ disputādi ne-
 cessitatē etiam exceptis noi-
 bus relatiuis pluāle nūm̄
 admittē. ut vno noīe r̄ndeat̄
 cū querit̄ quid tria et dice-
 tres s̄bstantias siue p̄sonas
 nulle moles aut interualla
 cogitentur nulla distātia
 qñtulectūq; dissimilitudinē
 aut ubi itelligat̄ aliud alio
 uel paululo min⁹. Quociūq;
 mō min⁹ esse aliud alio p̄t̄.

110

et magis plura se confu-
 nerunt dicitur quia sic
 per aliquos qd si mtelle-
 ctus nō p̄t̄ se tenere de
 alijs in rebus ille
 se p̄t̄ p̄t̄ illi credidit
 nō nō intelligit. *Exp̄*
et aliter sequitur
quod dicitur in libro octavo
 Dicitur tamen p̄m̄ p̄m̄
 quod dicitur trinitas in q̄
 nō p̄t̄ plus p̄t̄ trinitas fir-
 m̄ p̄t̄ p̄t̄ qd p̄t̄ p̄t̄
 qd de eterna veritate qd
 p̄t̄ dicitur diuinitas corpore
 qd p̄t̄ dicitur debeat cogit
 qd p̄t̄ dicitur et uno homo
 qd p̄t̄ dicitur in deū p̄t̄
 qd p̄t̄ dicitur in caritate
 qd p̄t̄ dicitur nō h̄t̄
 qd p̄t̄ dicitur non v̄t̄
 qd p̄t̄ dicitur *Capitulum vii.*
 qd p̄t̄ dicitur *capitulum viii.*
 qd p̄t̄ dicitur *capitulum ix.*
 qd p̄t̄ dicitur *capitulum x.*

ut neq; psonar sit confusio
 nec talis distinctio qua sit i
 par aliquid. **Ad** si intellcū
 capi nō p̄t. fide teneat don
 illucescat in cordibus ille qui
 aut per p̄phetā. nisi credideri
 tis nō intelligetis. **Expli
 cit liber septimus**

Incipiūt caplā libri octavi. Ea

De indifferencia p̄lm̄ p̄mū.
 magnitudis trinitatis in qua
 nō est plus ip̄a trinitas siml
 qm̄ singula aq; p̄sona. **cap ij**

De de eēcia veritatis que
 ē trinitas dī nichil corporeū
 neq; mutabile debeat cogitari

De deo sūmo et vno bono **ij.**

De dilectione in deū p̄ fidē **iii.**

De sacramento incarnationis
 dñi et saluatoris nr̄i ih̄u x̄. **v.**

Ad in sn̄s quos non vidim⁹
 diligam⁹ **Capl̄m. vi.**

De vera dilectione **cap vii.**

Ad qui frem diligit deū
 diligit quia amat et ip̄am
 dilectionē que ex deo est et
 deus est. **Capl̄m. viij.**

Ad ex ea forma qua dili
 gatur iustus deus diligitur.
 iust⁹ quia nō p̄t ea que dilectio
 nē excitat forma nō diligi
 eadē que est deus quia deus
 caritas est. **Capl̄m ix.**

De amate et quod amatur
 et amore **Capl̄m. x.**

Incipit liber octauus ...

Pr̄m. prefatio.

Dalibi ea dicit ip̄e
 in illa trinitate
 distincte ad sin
 gulas p̄sonas p̄

tinencia que relatiue dicūt
 adiūtē sicut p̄r et filius et
 utriusq; donū spūs scūs. **Nō**
 em̄ pater trinitas. aut filius
 trinitas aut trinitas donū.
Ad v̄o ad se dicūtur singlī
 nō dicit plūaliter tres. s; vnū
 ip̄az trinitatē. sicut deus p̄r
 deus filius deus spūs sanct⁹.
 et bonus p̄r. bon⁹ filius. bon⁹
 et spūs scūs. et op̄r p̄r. op̄r
 filius. op̄r spūs scūs nec tñ
 tres dij. aut tres boni. aut
 tres oipotētes. sed vn⁹ deus
 bonus op̄r ip̄a trinitas et q̄t
 quid aliud nō adiūtē relati
 ue sed ad se singlī dicūt. **Hoc** eī
 scdm̄ eēcia dicūt q̄r h̄ ē ibi eē qd
 mag⁹ eē qd bonū eē qd sapien
 tem eē. et quicqd aliud ad se
 vnaqueq; ibi p̄sona ut ip̄a
 trinitas dicit. ideoq; dicit
 tres p̄sonas uel tres substa
 tias. nō ut aliqua itelligat
 diuersitas eēcie. s; ut vel
 vno vocabulo r̄nderi possit
 cū dicit quid tres ul' quid tā
 tantāq; esse equalitatē mea
 trinitate ut non solū pater